

Чеховська Марія Миколаївна,
завідувачка кафедри національної безпеки
Національної академії Служби безпеки
України, докторка економічних наук,
професорка;

Алтинцева Наталя Миколаївна,
офіцерка з особливих доручень Центру
міжнародного співробітництва Апарату
Голови Служби безпеки України

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ В СЛУЖБІ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Впроваджуючи політику рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, Служба безпеки України користується конституційно-правовими засадами її реалізації.

Так, з метою удосконалення нормативно-правової бази з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків при проходженні військової служби в Службі безпеки України, у 2019 році у зв'язку із змінами, внесеними Законом України «Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення рівних прав і можливостей жінок та чоловіків під час проходження військової служби у Збройних Силах України та інших військових формуваннях» від 06 вересня 2018 року № 2523-VIII до Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу», Указом Президента України від 17 жовтня 2019 року № 757 внесені зміни до Положення про проходження військової служби військовослужбовцями Служби безпеки України, затвердженого Указом Президента України від 27 грудня 2007 року № 1262 (зокрема, зміни було внесено до пункту 10 Положення).

На сьогоднішні нормативно-правовими актами Служби безпеки України з питань комплектування та проходження військової (державної) служби, роботи за трудовим договором в Службі, у тому числі у частині вирішення питань просування по військовій службі, передбачені принципи гендерної рівності, відсутні будь-які переваги за ознаками статі при вирішенні питань проходження військової (державної) служби, роботи в Службі безпеки України, забезпеченні трудових, соціальних прав та гарантій.

Так, інституціональними документами Служби безпеки України забезпечені рівні права та можливості жінок і чоловіків при вирішенні питань зайняття вакантних посад в системі Служби у разі їх відповідності кваліфікаційним вимогам до відповідних посад та умовам призначення на такі посади, що визначені у Довіднику кваліфікаційних характеристик до типових військових посад Служби безпеки України, затвердженому відповідним наказом.

Станом на початок 2020 року в Службі безпеки України проходили військову або державну службу 32 % жінок. При цьому, 325 жінок обіймали керівні посади. Вказане свідчить про те, що з урахуванням

специфіки проходження військової служби представленість жінок в Службі безпеки України має досить високі показники.

Окрім того, законодавчими та відомчими нормативно-правовими актами встановлені рівні права для жінок і чоловіків при прийнятті, а також подальшому проходженні військової (державної) служби (роботи, навчання). Так, у вищих військових навчальних закладах СБ України навчаються близько 25 % військовослужбовців-жінок.

Водночас, в системі Служби безпеки України забезпечується виконання положень законодавства України, якими врегульовані питання охорони материнства та дитинства, а також на постійній основі здійснюються заходи щодо забезпечення гендерної рівності, дотримання положень міжнародної Конвенції про ліквідацію всіх форм дискримінації відносно жінок та вимог Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків».

Згідно із Законом України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» жінки мають рівні з чоловіками права та пільги при оплаті праці, медичному забезпеченні, отриманні відпустки для догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку тощо.

Грошове забезпечення військовослужбовців та заробітна плата цивільних осіб в органах Служби безпеки України не залежить від статі, а розраховується, виходячи з посадового окладу, військового звання (рангу державної служби), стажу військової (державної) служби тощо.

У той же час, для безумовного виконання міжнародної Конвенції про ліквідацію всіх форм дискримінації відносно жінок та вимог Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків», з метою вирішення так званих «проблемних» питань пропонується:

– на державному рівні розглянути питання щодо внесення змін і доповнень до чинного законодавства України в частині, що стосується системи покарань за правопорушення (злочини) у вказаній сфері. Відповідно до статистики МВС України, у переважній більшості (до 80 %) судами за насильство в сім'ї та порушення прав жінок застосовуються адміністративні стягнення у вигляді штрафу. Політика застосування штрафів, як основного виду адміністративного стягнення у випадках насильства в сім'ї, в цілому неефективна, оскільки негативно впливає на матеріальний стан сім'ї. Як правило, гроші, які необхідно заплатити у вигляді штрафів, вилучаються із загального сімейного бюджету. На нашу думку, за скоєння правопорушень, що посягають на гендерну рівність, більш дієвим є застосування покарань у вигляді виправних і громадських робіт;

– з метою підвищення позитивного ставлення громадськості до діяльності Служби безпеки України забезпечити оприлюднення у ЗМІ повідомлень про результати боротьби Служби зі злочинами, пов'язаними з торгівлею людьми, захисту українського інформаційного простору від пропаганди насильства і жорстокості.